

Nauczanie na odległość - nieuprawnione zamieszczanie zdalnych lekcji na YouTube

Wprowadzenie stanu epidemii wymusiło zerwanie z codzienną rutyną i dostosowanie się do nowych realiów. Zmiany dotknęły właściwie każdą z dziedzin życia, w tym system edukacji. Kwarantanna całkowicie zmieniła tryb pracy nauczycieli oraz uczniów.

KSZTAŁCENIE NA ODLEGŁOŚĆ

Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (nowelizowanym) wprowadzono obowiązek realizacji zadań jednostek systemu oświaty z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub innego sposobu ich realizacji, zmieniając dotychczasowy system edukacji oraz nakładając na nauczycieli nowy sposób wykonywania swoich obowiązków.

Zgodnie z §7 Rozporządzenia nauczyciel, nadal ma obowiązek realizować zajęcia w ramach, wiążącego go przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, tygodniowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub na ich rzecz, natomiast, w przypadku godzin ponadwymiarowych zgodnie z **Kartą Nauczyciela*** - jednak przy wykorzystaniu narzędzi umożliwiających nauczanie na odległość.

INFORMATYZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO

Doskonale wiemy, że dla systemu edukacji wprowadzenie tej zmiany było przeniesieniem się o całe lata świetlne w przyszłość w zaledwie kilka godzin. Przecież przed jej wejściem w życie w większości szkół nie było tablic interaktywnych umożliwiających nauczycielom pracę z wykorzystaniem narzędzi elektronicznych. Tym samym, większość placówek nie jest przygotowana systemowo na z informatyzowanie procesu dydaktycznego.

W związku z tym w mediach pojawia się wiele głosów krytycznych, które mówią o trudnej sytuacji uczniów i braku efektywności takiego rozwiązania. Komentatorzy zapominają jednak, że dla nauczycieli skutki tej regulacji są równie dotkliwe. Z dnia na dzień musieli zmienić tryb swojej pracy i zaadaptować się do nowych warunków, wprowadzając nauczanie na odległość, korzystając ze środków komunikacji elektronicznej, przy wykorzystaniu dzienników elektronicznych, a nawet Discord (komunikatora dla graczy).

Pojawia się pytanie, czy osoby prowadzące zdalne nauczanie wiedzą jak zadbać o swoje prawa?

Powszechnym zjawiskiem jest nieuprawnione utrwalenie i udostępnienie publicznie zdalnej lekcji na YouTube, bez zgody nauczyciela, popełniając, tym samym, czyn niedozwolony na gruncie:

1. ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej: „prawo autorskie”**) w zakresie:
 - ochrony wizerunku,
 - naruszenia praw do utworu, w szczególności jeśli lekcji towarzyszy prezentacja.
2. Kodeksu Cywilnego w przedmiocie ochrony dóbr osobistych, w tym prawa do wizerunku.

OCHRONA WIZERUNKU

Ani prawo autorskie ani Kodeks Cywilny nie wprowadzają definicji wizerunku. Jednak zgodnie z orzecznictwem *wizerunek to dostrzegalne, fizyczne cechy człowieka, tworzące jego wygląd i pozwalające na identyfikację danej osoby, bądź też: skonkretyzowane ustalenie obrazu fizycznego człowieka, zdadne do zwielokrotnienia i rozpowszechnienia****, a zatem wizualne przedstawienie osoby, które umożliwia jej rozpoznanie.

Zgodnie z art. 81 prawa autorskiego, z zastrzeżeniem kilku wyjątków, rozpowszechnienie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. Co oznacza, że uczeń publikujący zdalną lekcję z utrwalonym wizerunkiem nauczyciela, powinien **uzyskać jego zgodę**. Przy czym, sankcje za naruszenie prawa do wizerunku reguluje Kodeks Cywilny.

wizerunek
nauczyciela podczas
lekcji online
podlega
ochronie

OCHRONA UTWORU

Zarówno sama formuła prowadzenia zajęć dydaktycznych, jak i prezentacja wyświetlana w trakcie lekcji, podlegają ochronie przyznanej przez prawo autorskie, pod warunkiem uznania ich za utwór w rozumieniu tego aktu prawnego. Zgodnie z brzmieniem jego art. 1, każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia należy uznać za utwór.

Lecję oraz przedstawioną podczas niej prezentację, po spełnieniu przez nie wskazanych w definicji cech, można zakwalifikować do kategorii utworu. Wobec czego podlegają one ochronie. Zatem, o ile nie zostały utrwalone na tzw. dozwolony użytek osobisty, konieczne jest uzyskanie zezwolenia autora – nauczyciela, dla zgodnego z prawem korzystania z nich.

lekcje online
można uznać za
utwór

Jak zapobiec publikacji zdalnej lekcji na YouTube?

Rekomendowanym działaniem, jeszcze przed przystąpieniem do prowadzenia merytorycznej części zajęć, jest złożenie **oświadczenia** o braku zgody na nagrywanie oraz rozpowszechnianie lekcji, wskazując, że zarówno jej treść jak i wizerunek prowadzącego podlegają ochronie na gruncie przepisów ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz Kodeksu cywilnego.

Jakie roszczenia przysługują nauczycielowi?

Zgodnie z art. 24 kodeksu cywilnego oraz art. 78 ust. 1 i art. 79 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, można żądać:

- zaniechania działania,
- usunięcia skutków naruszeń,
- złożenia oświadczenia w odpowiedniej treści i formie, np. o przeproszeniu,
- zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny,
- naprawienia wyrządzonej szkody,
- wydania uzyskanych korzyści (w odniesieniu do naruszenia autorskich praw majątkowych),
- zapłaty sumy pieniężnej na rzecz uprawnionego, jeżeli zaniechanie naruszenia lub usunięcie skutków naruszenia byłoby dla osoby naruszającej niewspółmiernie dotkliwe (w przypadku naruszenia autorskich praw majątkowych).

W jaki sposób usunąć treści z YouTube'a?

Jeżeli film został opublikowany na portalu, bez zgody osoby na nim przedstawionej:

1. W pierwszej kolejności, w celu polubownego rozwiązania sprawy, można skontaktować się z naruszcycielem wzywając go do usunięcia zamieszczonego filmu.
2. Jeżeli nie uda się osiągnąć porozumienia lub osoba, której prawo zostało naruszone nie chce kontaktować się z naruszcycielem, można zgłosić skargę dotyczącą naruszenia praw autorskich, zgodnie ze szczegółowymi wytycznymi, za pomocą internetowego formularza udostępnionego na portalu YouTube.

Równoległe, oprócz powyższych działań, istnieje możliwość wystosowania do naruszcyciela wezwania do zaniechania naruszeń i usunięcia ich skutków.

Podjęcie wszystkich powyżej opisanych czynności możliwe jest również przy pomocy profesjonalnego pełnomocnika. Jeżeli potrzebujesz pomocy prawnej, skontaktuj się z nami.

Umów konsultację online

Martyna Lewandowska

konsultant prawny
Kancelaria Ostrowski i Wspólnicy

531 117 376
m.lewandowska@ostrowski-legal.net

* Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 roku, Dz. U. z 2019 r. poz. 2215.

** Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych, t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1231.

*** Por. wyr. SA w Krakowie z 19.4.2016 r., I ACa 1826/15, Legalis; podobnie też wyr. SA w Warszawie z 25.11.2013 r., I ACa 854/13, Legalis.